

ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету

Серія:

Економічні науки

Заснований у 2000 р.

Випуск 29

Частина II

Збірник наукових праць затверджений ВАК України як фахове видання з економічних наук (постанова президії ВАК України від 10.02.2010 р. №1-05/1).

Випуск 29 друкується за рішенням Вченої ради ЧДТУ, протокол № 2 від 17.10.2011 р.

Головний редактор *Лега Ю.Г.*, д.т.н., професор

Заступник головного редактора *Хомяков В.І.*, д.т.н., професор

Редакційна колегія:

Волощук Г.О., д.е.н., професор, ЧДТУ; *Качала Т.М.*, д.е.н., професор, ЧДТУ (відповідальна за розділ „Регіональна економіка”); *Куценко В.І.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Нусінов В.Я.*, д.е.н., професор, Криворізький технічний університет; *Пасічник Ю.В.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Петкова Л.О.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Харічков С.К.*, д.е.н., професор, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАНУ; *Чернюк Л.Г.*, д.е.н., професор, ЧДТУ; *Школа І.М.*, д.е.н., професор, КНТЕУ; *Яценко В.М.*, д.е.н., професор, ЧДТУ (відповідальний за розділ „Фінанси, бухгалтерський облік і аудит”); *Єресько І.Г.*, к.е.н., доцент, ЧДТУ; *Кобко В.І.*, к.е.н., доцент, ЧДТУ; *Шигимага А.Ф.*, к.е.н., доцент, ЧДТУ (відповідальна за розділи „Загальні питання економіки”, „Проблеми управління, організації та планування”).

Рецензент *Момот Т.В.*, д.е.н., професор,
Харківська національна академія міського господарства

Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного
3 41 університету. Серія: Економічні науки: Випуск 29: У трьох частинах / М-во
освіти і науки, молоді та спорту України, Черкас. держ. технол. ун-т. –
Черкаси: ЧДТУ, 2011. – Частина II.

У збірнику подані матеріали наукових досліджень, які висвітлюють широке коло актуальних проблем реформування економіки України.

Для студентів, аспірантів, викладачів вузів та науковців економічного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
2. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. / кол. авторів [заг. ред. М.Я. Азарова]. – К.: Міністерство фінансів України, 2010.
3. Берталанфи Л. История и статус общей теории систем / Л. Берталанфи // Мир философии: Книга для чтения. В 2-х ч. Ч. 1. Исходные философские проблемы, понятия и принципы. – Политиздат, 1991. – 627 с.
4. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці / П.В. Мельник – Ірпінь. Академія державної податкової служби України, 2001. – 233 с.
5. Пиголкин А.С. Общая теория права / А.С. Пиголкин Москва, 1994. – 210 с.
6. Саливон С. Коментар фахівця / С. Саливон // Вісник податкової Служби України. – 2003. – №28.
7. Державна податкова адміністрація України. Лист від 03.02.2011 2963/7/10-1017/302. «Про застосування штрафних санкцій». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=233305&cat_id=151641
8. Зарубіжний досвід оподаткування фізичних осіб. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?podatok_na_dohodi_fizichnih_osip_ukrayinski.

УДК 339:338:631.57(477)

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА ПОКРАЩЕННЯ ЇЇ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Шебаніна О.В., д.е.н., професор
Миколаївський державний аграрний університет

Рассмотрено развитие экспорта и импорта продукции в Николаевской области. Выявлены имеющиеся в ней и в Украине в целом проблемы. Определена сеть конкретных предложений по усовершенствованию внешнеэкономической деятельности.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, экспортный потенциал, продовольственный подкомплекс, экспорт, импорт.

The development of goods export and import in Mykolaiv region is considered. The problems which exist in this region and in Ukraine in general are identified. The network of concrete proposals concerning the improvement of foreign-economic activity is determined.

Key words: foreign-economic activity, export potential, food subcomplex, export, import.

Важливою умовою розвитку національного продовольчого підкомплексу є збалансування економічних, соціальних та екологічних аспектів його функціонування. Основою підвищення ефективності виробництва агропродовольчої продукції (у т.ч. експортоорієнтованої), оптимального збереження природного середовища та забезпечення соціально-економічних функцій ландшафтів, підвищення якості життя населення тощо є комплексний, з урахуванням територіальних особливостей регіонів нашої країни, підхід до стратегії участі її АПК в сфері зовнішньоекономічних відносин.

Розвиток розгалужених зовнішньоекономічних зв'язків України з різними країнами світу, нарощування експортного потенціалу її агропродовольчої сфери в умовах переходу на ринкові засади господарювання – важливі чинники підвищення ефективності національної економіки, активізації її участі в процесах міжнародного поділу та інтеграції праці. На жаль, збільшення експорту окремих видів продукції нині в основному має ціновий характер. Експорт є епізодичним.

Проблемі належного розвитку експорту продукції продовольчого підкомплексу у своїх наукових публікаціях увагу приділяли І.М. Зеліско, А.М. Кандиба, С.М. Кваша, А.В. Ключник, О.М. Могильник, В.Г. Пінчківська, П.Т. Саблук, В.І. Салі, С.В. Сидоренко, С.А. Стасіневич, В.І. Топіха, О.В. Трифонов, І.І. Червен, В.І. Черенков, В.Я. Швець, А.В. Шинкаренко та ін. Проте слід визнати, що далеко не всі пов'язані з нею питання є до кінця вирішеними. Метою даної статті є висвітлення ретроспективи і сучасного стану експорту та імпорту аграрної продукції Миколаївської області та України в цілому, виявлення наявних тут недоліків і проблем та найбільш важливих напрямків їх вирішення.

Слід зазначити, що в останні роки у світі має місце продовольча криза. Зокрема, спостерігаються високі реалізаційні ціни на продовольчі товари, основними причинами цього, як вважає І.М. Зеліско

[1], є: природні катаклізми, що знищують урожай; збільшення площ земель, які використовуються для вирощування біопаливних культур; зростання цін на нафту, що впливає на транспортні витрати; незадовільний попит на продовольство в Китаї; надзвичайно великі борги, накопичені багатьма країнами з метою сприяння відновленню економічного зростання.

Обсяги і структура експорту країни безпосередньо залежать від її потенціалу, який можна визначити як максимальну здатність національної економіки при певному розвитку продуктивних сил випустити товари й надавати послуги, конкурентоспроможні на зовнішніх ринках [2]. Основні принципи вибору зовнішньоекономічних векторів вітчизняного АПК такі: обґрунтована товарна структура експорту продовольчої продукції з урахуванням рівня розвитку вітчизняного аграрного виробництва, його структури та спеціалізації, територіальних особливостей організації та розвитку; вибір конкретного географічного середовища, в якому найбільш ефективно можуть бути реалізовані національні інтереси (з урахуванням потреб і тенденцій розвитку світового господарства в цілому та відповідних продуктивних і територіальних підкомплексів), крім того, необхідно врахувати транспортну складову, доступність, мобільність і пропускну можливість портів, терміналів та ін.

Забезпеченню належного економічного становища нашої країни великою мірою сприяє її ефективна експортна діяльність. Причому, бажано, щоб останню здійснювали всі її регіони. Одним із них є, зокрема, Миколаївська область. Інформація про загальний обсяг експорту її продукції в цілому і в розрізі основних країн світу за 2005 і 2010 роки наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл експортованої Миколаївською областю продукції по країнах світу

Назва країни	Обсяг експорту		Індекс 2010 р. до 2005 р.	Частка країни, %	
	тис. дол. США			2005 р.	2010 р.
Країни СНД	464675,4	492193,8	1,1	52,9	30,8
у т.ч.: Білорусь	68252,8	25239,9	0,4	7,8	1,6
Росія	341831,5	406669,1	1,2	38,9	25,5
Європа	178278,8	189270,5	1,1	20,3	11,8
у т.ч.: Велика Британія	4429,5	69537,4	15,7	0,5	4,4
Італія	35857,5	14341,1	0,4	4,1	0,9
Німеччина	16337,0	14714,2	0,9	1,9	0,9
Франція	1888,0	38622,3	20,5	0,2	2,4
Азія	168303,4	592120,7	3,5	19,2	37,1
у т.ч.: В'єтнам	1128,0	5078,5	4,5	0,1	0,3
Індія	23411,4	54100,0	2,3	2,7	3,4
Іран, Ісламська Республіка	29442,2	125552,5	4,3	3,4	7,9
Саудівська Аравія	12202,1	87692,2	7,2	1,4	5,5
Сирійська Арабська республіка	26317,2	67418,6	2,6	3,0	4,2
Туреччина	17678,7	90011,1	5,1	2,0	5,6
Африка	58757,9	317172,8	5,4	6,7	19,9
у т.ч.: Єгипет	4205,7	206278,3	49,0	0,5	12,9
Марокко	6040,4	2605,6	0,4	0,7	0,2
Туніс	7497,7	53701,4	7,2	0,9	3,4
Америка	8322,3	6232,3	0,7	0,9	0,4
у т.ч.: США	7663,9	3379,6	0,4	0,9	0,2
Австралія і Океанія	36,9	105,1	2,8	0,0	0,0
Усього	878374,9	1597095,2	1,8	100	100

* Визначено автором за даними статистичного збірника «Миколаївщина у цифрах у 2010 році»

Як бачимо, загальний обсяг експорту виробленої на Миколаївщині продукції в 2010 р. проти 2005 р. зріс в 1,8 разу. Підприємства Миколаївщини у 2010 році співпрацювали зі 119 країнами світу. При цьому відбулися досить помітні зміни у розподілі експорту по країнах світу. Зокрема, у 2010 р., порівняно з 2005 р., значно зменшилися частки країн СНД (особливо Росії та Білорусі), Європи й Америки і відповідно збільшилися – Азії та Африки.

Слід зазначити, що в Україні частина доходів населення спрямовується на придбання імпортного продовольства, зокрема й тих його видів, які можуть у достатній кількості тут вироблятися. На жаль, потенціал споживчого попиту ще не повною мірою використовується вітчизняним аграрним сектором. Тому для використання розширених можливостей споживчого попиту потрібна ефективна підтримка конкурентоспроможності вітчизняного виробництва.

Лібералізація зовнішньої торгівлі і недостатній рівень митного захисту призвели до збільшення частки імпортованих товарів і послаблення уваги до вітчизняного виробництва. Тому по ряду товарів необхідні захисні заходи, насамперед, через збільшення митних зборів. Пріоритетними повинні бути, перш за все, такі види продукції, як: зерно, цукор, молочні, м'ясні продукти, риба. Водночас картопля, овочі, яйця повинні бути продуктами регіонального самозабезпечення.

Наочне уявлення про те, як змінювалися в останні роки обсяги експорту та імпорту продукції по Миколаївській області, дає рис. 1. З нього бачимо, що в обсягах і експорту, й імпорту продукції на Миколаївщині у 2005–2008 рр. спостерігалось збільшення, але у 2009 р. мало місце певне їх зменшення. Позитивним явищем є те, що у 2010 р. стан справ з цими показниками трохи покращився, але рівень 2008 р. все ж не був досягнутий.

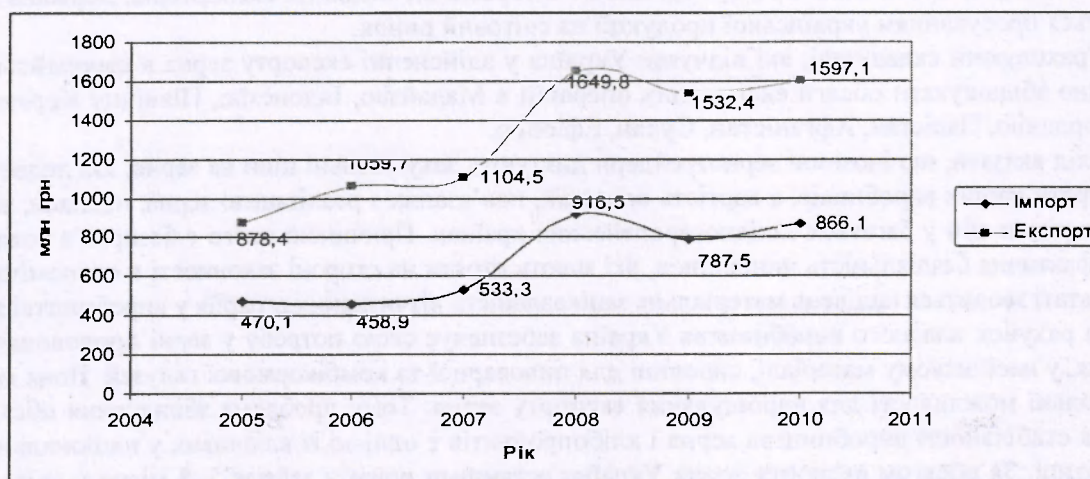

Рис. 1. Динаміка обсягів експорту та імпорту продукції по Миколаївській області, млн дол. США

Невід'ємною умовою належної експортно-імпоротної діяльності будь-якого регіону, в тому числі й Миколаївської області, є охоплення нею якомога більшої кількості її адміністративних районів. Тому розглянемо, якими були у 2010 р. обсяги експорту й імпорту продукції в адміністративних районах Миколаївщини (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги експорту-імпорту товарів по адміністративних районах Миколаївської області у 2010 році*

Райони	Експорт		Імпорт	
	тис. дол. США	відсотків до загального обсягу	тис. дол. США	відсотків до загального обсягу
Область в цілому	1597095,2	100,0	866067,8	100,0
у т.ч. Арбузинський	-	-	134702,7	15,5
Баштанський	-	-	140,3	0,0
Вознесенський	67317,9	4,2	17249,0	2,0
Жовтневий	51204,9	3,2	98368,7	11,4
Миколаївський	1457689,3	91,3	547971,1	63,3
Новоодеський	1689,1	0,1	37043,7	4,3
Первомайський	14219,8	0,9	8389,6	1,0
Снігурівський	1740,8	0,1	-	-

* За даними збірника «Миколаївщина у цифрах у 2010 році»

З наведених у ній даних можна зробити висновок, що експортом продукції у досліджуваній області в 2010 р. займалися лише вісім адміністративних районів. При цьому найбільші його обсяги були

досягнуті в Миколаївському районі, на частку якого припадало 91,3 %. Стосовно ж імпорту слід вказати, що розподіл районів за його обсягами є іншим: на першому місці знаходиться Миколаївський район, на другому Арбузинський, на третьому – Жовтневий, питома вага яких у загальному обсязі імпортованої області продукції становила відповідно 63,3; 15,5; 11,4 %.

Необхідно зазначити, що у складі експорту продукції продовольчого підкомплексу Миколаївщини, наприклад, у 2010 р. провідні позиції займали продукти рослинного походження (їх вартість становила 711,1 млн дол. США), жири й олії (69,6 млн дол.) та готові харчові продукти (60,5 млн дол.). У складі ж імпорту у вказаному році переважали готові харчові продукти, продукти тваринного та рослинного походження, на частку яких припало відповідно 91,5; 22,3 і 6,1 млн дол. США. Тобто, на жаль, структура експортованої продукції має сировинну спрямованість. Крім того, помітну частку займають напівфабрикати, які разом із сировиною становлять приблизно 60 % українського експорту. Наша країна мало експортує готових товарів, оскільки вона ще не адаптувалася належним чином до вимог і стандартів світової торгівлі.

Досліджуючи експорт зерна, необхідно зазначити, що у зв'язку з передбаченим державою в 2010–2011 маркетинговому році обмеженням експорту перехідні його товарні запаси нині є великими. На жаль, в нашій країні майже відсутній захист інтересів вітчизняних експортерів, держава майже не займається просуванням української продукції на світовий ринок.

Ураховуючи складнощі, які відчуває Україна у здійсненні експорту зерна в європейські країни, необхідно збільшувати обсяги експортних операцій в Малайзію, Індонезію, Північну Корею, Бангладеш, Йорданію, Пакістан, Афганістан, Судан, Ефіопію.

Слід вказати, що іноземні зернотрейдери диктують закупівельні ціни на зерно, які ледве покривають витрати наших виробників, а вартість операцій, пов'язаних з реалізацією зерна, навпаки, значно перевищує рівень цін у багатьох західноєвропейських країнах. Причиною цього є безправ'я товаровиробників і фактична бездіяльність чиновників, які мають стояти на стороні законності в економічній сфері. У результаті зводиться нанівець матеріальна зацікавленість вітчизняних аграріїв у виробництві зерна.

За рахунок власного виробництва Україна забезпечує свою потребу у зерні продовольчого призначення, у насінневому матеріалі, сировині для пивоварної та комбікормової галузей. Вона має значні потенціальні можливості для нарощування експорту зерна. Тому проблема збільшення обсягів і підвищення стабільності виробництва зерна і хлібопродуктів є однією із ключових у національній аграрній політиці. За обсягом експорту зерна Україна останніми роками займає 5–8 місце у світі. Стійкий попит на фуражне зерно з боку азіатських та близькосхідних країн сприяє збереженню тенденцій нарощування обсягів торгівлі зерном на біржовому ринку.

Стосовно ринку цукру необхідно відзначити, що певним недоліком є його сегментація. В Україні функціонує чотири великі ринки цукру:

- 1) бурякосійних господарств-виробників сировини, які одержують цукор від заводів на давальницьких умовах;
- 2) переробників цукровмісної сировини або підприємців-посередників між виробниками і переробниками солодких коренеплодів;
- 3) постачальників матеріально-технічних ресурсів у господарства та на цукрові заводи, які одержали цукор за бартерними угодами;
- 4) населення, що отримало цукор у рахунок заробітної та орендної плати [3].

Оскільки традиційні ринки збуту цукру захоплюються конкурентами з інших країн, тому реструктуризація галузі з метою зменшення собівартості і підвищення якості цукрових буряків має бути основним критерієм утримання на ринку цукру, а в подальшому – і посилення позиції України на ньому. Ураховуючи проблеми з цукром, кожне спеціалізоване на вирощуванні цукрових буряків підприємство має визначити своє місце на ринку цукру, виходячи з конкретних ґрунтово-кліматичних умов, набутого досвіду, наявних матеріально-технічних і трудових ресурсів.

При цьому, на наш погляд, необхідно ураховувати досвід розвинених країн світу і зокрема – схему захисту їх внутрішніх ринків цукру, яка передбачає: захист виробників цукрових буряків шляхом встановлення гарантованої ціни на цукрові буряки; виробництво цукру з гарантованою ціною; захист споживачів з гарантованою ціною цукру вродзріб і дотацією цукрової промисловості. В будь-якому випадку діє система квот і таке мито на імпорт, що не дозволяє конкурувати на внутрішньому ринку цих країн. Раніше в окремі роки, частка експорту цукру з України перевищувала 43 % його виробництва. А це дає підстави вважати український цукор стратегічно важливим продуктом, який для держави є стабільним джерелом валюти [4].

Україна є одним із світових лідерів з експорту і соняшникової олії. І це є позитивним явищем, оскільки ціни на останню у зв'язку із збільшенням попиту на неї з боку країн ЄС зросли. Водночас помітно зменшилися обсяги експорту насіння олійних культур.

Самостійний вихід на зарубіжний ринок споживачів сільськогосподарської продукції дасть змогу розв'язати кілька проблем сучасного українського села: одержання самостійного прибутку без оплати надлишкових посередницьких послуг та формування висококонкурентного управлінського й виробничого циклів; широкомасштабна зовнішньоекономічна діяльність сприятиме створенню додаткових високооплачуваних робочих місць; дасть поштовх до відновлення на селі високої купівельної спроможності населення; уможливить формування сільського сектора виробничого й побутового сервісу; дасть змогу достатньо швидкими темпами сформуванню сільський прошарок «середнього класу» з усіма позитивними результатами цього процесу [5].

У країнах ЄС з метою уникнення дестабілізації ринку на імпорتنі товари встановлюється змінне мито, яке може коливатися залежно від різниці між рівнем «плаваючої» ціни на світовому ринку та постійною внутрішньою ціловою ціною. У такий спосіб підтримується конкурентоспроможність сільськогосподарських товаровиробників на внутрішньому ринку [6, с. 163–164].

ЄС нині здійснює спеціальні захисні заходи, передбачені в Угоді про сільське господарство СОТ для захисту своїх виробників від зростання обсягів імпорту й зниження цін; 23,8 % тарифних ліній сільськогосподарських товарів ЄС захищені спеціальними захисними заходами [7]. Наша ж країна, на жаль, хоча і є членом СОТ, але не має права використовувати вказані вище заходи для захисту своїх товаровиробників.

Застосування спільної аграрної політики країн ЄС (САП ЄС) ґрунтується на трьох базових чинниках: фермерському господарстві сімейного типу, визначенні багатofункціональної ролі й усебічному захисті системи ціноутворення на продовольство і доходів товаровиробників від ринкової і природної стихії [6, с. 161]. Для зниження ризиків українських товаровиробників на європейському ринку необхідно домовитися про збільшення граничного розміру державної підтримки стосовно базового показника валової продукції сільського господарства, а також забезпечити собі право на спеціальні заходи підтримки.

У разі, коли ЄС є нетто-експортером аграрної продукції, застосовується механізм «інтервенційної ціни», який надає цінову гарантію сільськогосподарським товаровиробникам. Офіційно визначені в рамках країн ЄС посередницькі структури зобов'язані закуповувати продукцію за інтервенційними цінами, але за умови відповідності її стандартам якості та дотримання певних адміністративних обмежень. Як правило, продукція, закуплена за інтервенційними цінами, реалізується третім країнам за нижчою ціною. У такому випадку на різницю, що утворилась між внутрішньою і експортною ціною, операторам виплачуються експортні субсидії [6, с. 165].

Зусилля України мають бути спрямованими, з одного боку, – на оптимальне збереження й використання традиційних ринків збуту української продукції, а з другого – на цілеспрямоване «завоювання» нових перспективних ринків. Така позиція гарантує широкі можливості доступу до різних регіональних ринків та забезпечує диверсифікацію торгівлі й капіталовкладень, зменшуючи тим самим залежність від головних торговельних партнерів країни. Найважливішими зовнішньоекономічними векторами національного АПК слід вважати ринки країн СНД, Центральної і Західної Європи та Середнього Сходу.

В торгово-економічних взаємовідносинах з державами СНД основні зусилля України мають бути спрямовані на збереження нинішнього доволі високого порівняно з іншими країнами (як в кількісному, так і якісному відношенні) рівня поставок сільськогосподарської й продовольчої продукції. Основу експорту до цих країн і надалі повинні становити м'ясо та м'ясопродукти (особливо – яловичина, ковбасні вироби, різні види м'ясних консервів); цукор і кондитерські вироби з нього; зерно (передусім – пшениця і продукція борошномельно-круп'яного виробництва, макаронні та кондитерські борошняні вироби); спиртні та пиво-безалкогольні напої; соняшникова олія; молочна й плодоовочева продукція та ін.

Структура експортних поставок сільськогосподарської та продовольчої продукції до країн Центральної Європи має формуватися із урахуванням усталених зв'язків у сфері агропродовольчого товарообігу. При збереженні провідної ролі в географічній структурі країн – безпосередніх сусідів (Польщі, Словаччини, Угорщини, Болгарії, Румунії), а також держав Балтії важливо збільшити і частку інших країн, вивіз продовольчих товарів до яких нині характеризується незначними обсягами і доволі обмеженим складом.

Важливим заходом забезпечення ефективного розвитку експорту є експортна кооперація, яка є специфічною формою зовнішньоекономічної діяльності. Для забезпечення належних переваг цього виду кооперації товаровиробники повинні створити відповідні структури, які дозволяють здійснювати основні функції експортної кооперації.

Основними функціями експортних кооперативних формувань, як вважає В.І. Черенков [8], є: організація спільних пропозицій і переговорів; проведення маркетингових досліджень; узгодження умов продажу; встановлення експортних цін; підготовка і підписання контрактів; проведення експортних угод від імені товаровиробників; просування товару на ринок; організація сервісного обслуговування.

Зовнішньоекономічна стратегія розвитку АПК України та інтеграція національного продовольчого ринку зі світовою економікою повинні базуватися на урахуванні територіальної диференціації агропродовольчих потреб у межах світового господарства, особливостей географічного розташування тих чи інших зовнішніх продовольчих ринків відносно України, а також традицій її зовнішньоекономічних відносин, досягнутого рівня міжнародної взаємодії в сфері реалізації сільськогосподарської продукції і вироблених з неї промислових продовольчих товарів.

Важливими напрямками активізації розвитку експортного потенціалу продовольчого підкомплексу України є: запровадження сучасних економічних механізмів; налагодження належних політичних взаємовідносин з різними країнами; активізація інвестиційної діяльності; розширення експортоорієнтованих виробництв; запровадження сучасної системи стандартизації та сертифікації згідно з міжнародними вимогами.

З метою досягнення більш високих темпів зростання експорту (порівняно з імпортом) держава повинна: впливати на вибір стратегічних напрямів стимулювання експорту; уникати внутрішніх обмежень у нарощуванні експортного потенціалу; виявляти зовнішні перепони для збільшення обсягів експортної продукції; визначати найбільш пріоритетні експортоорієнтовані сектори економіки, можливості і механізми їх стимулювання; розробляти конкретні програми розвитку експорту по регіонах країни; активізувати інвестиційну діяльність; розширювати експортоорієнтоване виробництво і зменшувати імпортозалежність АПК; запроваджувати сучасні системи стандартизації і сертифікації відповідно до міжнародних вимог; налагоджувати ефективні взаємовідносини з різними країнами світу; брати участь у міжнародних виставках, ярмарках, конференціях – як на території нашої країни, так і за кордоном. Водночас вона повинна сприяти формуванню належного позитивного іміджу українських товаровиробників на цільових маркетингових сегментах світового ринку.

Належне стимулювання розвитку експортного потенціалу підприємств АПК можливе лише на основі сучасних структурно-трансформаційних процесів, спрямованих на розвиток експорту, підвищення конкурентоспроможності продукції і дотримання національних інтересів. Регіональні органи влади повинні знаходити дійові шляхи запозичення передового досвіду та власної адаптації до нових потреб стосовно стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Здійснення викладених у статті пропозицій сприятиме покращенню зовнішньоекономічної діяльності нашої країни і в тому числі – її Миколаївської області, а в кінцевому рахунку – підвищенню ефективності функціонування підприємств продовольчого підкомплексу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеліско І.М. Гармонізація фінансового механізму інтеграційних аграрних формувань / І.М. Зеліско // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 121–124.
2. Шинкаренко А.В. Симулювання експортної діяльності АПК України: питання методології / А.В. Шинкаренко // Методичні основи сучасного дослідження в аграрній економіці. – Житомир: Вид-во «Державний агроєкологічний університет», 2005. – Ч. 1. – С. 37–40.
3. Станісевиц С.А. Ринок цукру України: стан та проблеми розвитку / С.А. Станісевиц // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. Ринкова трансформація економіки АПК. Вип. 32. – Х.: ХНТУСГ, 2004. – С. 310–313.
4. Пінчовська В.Г. Державне регулювання ринку цукру – основа стабілізації цукробурякового підкомплексу України / В.Г. Пінчовська // Агроінком. – 2005. – № 8. – С. 158–162.
5. Сидоренко С.В. Кооперація малих і середніх сільськогосподарських підприємств як шлях виходу на зовнішні ринки / С.В. Сидоренко // Економіка АПК. – 2011. – № 6. – С. 158–162.
6. Могильний О.М. Регулювання аграрної сфери / О.М. Могильний. – Ужгород: УВА, 2005. – 400 с.
7. Осташко Т.О. Цінова конкурентоспроможність м'ясомолочної продукції в умовах СОТ / Т.О. Осташко // Економіка АПК. – 2011. – № 2. – С. 155–161.
8. Черенков В.И. Международный маркетинг: учеб. пособие / В.И. Черенков. – СПб.: СПБИНВЭСЭП, 2003. – 846 с.